

Szokolczay Lajos

VÍZ - FÖLD - ÉG JELKÉPRENDSZERÉBEN

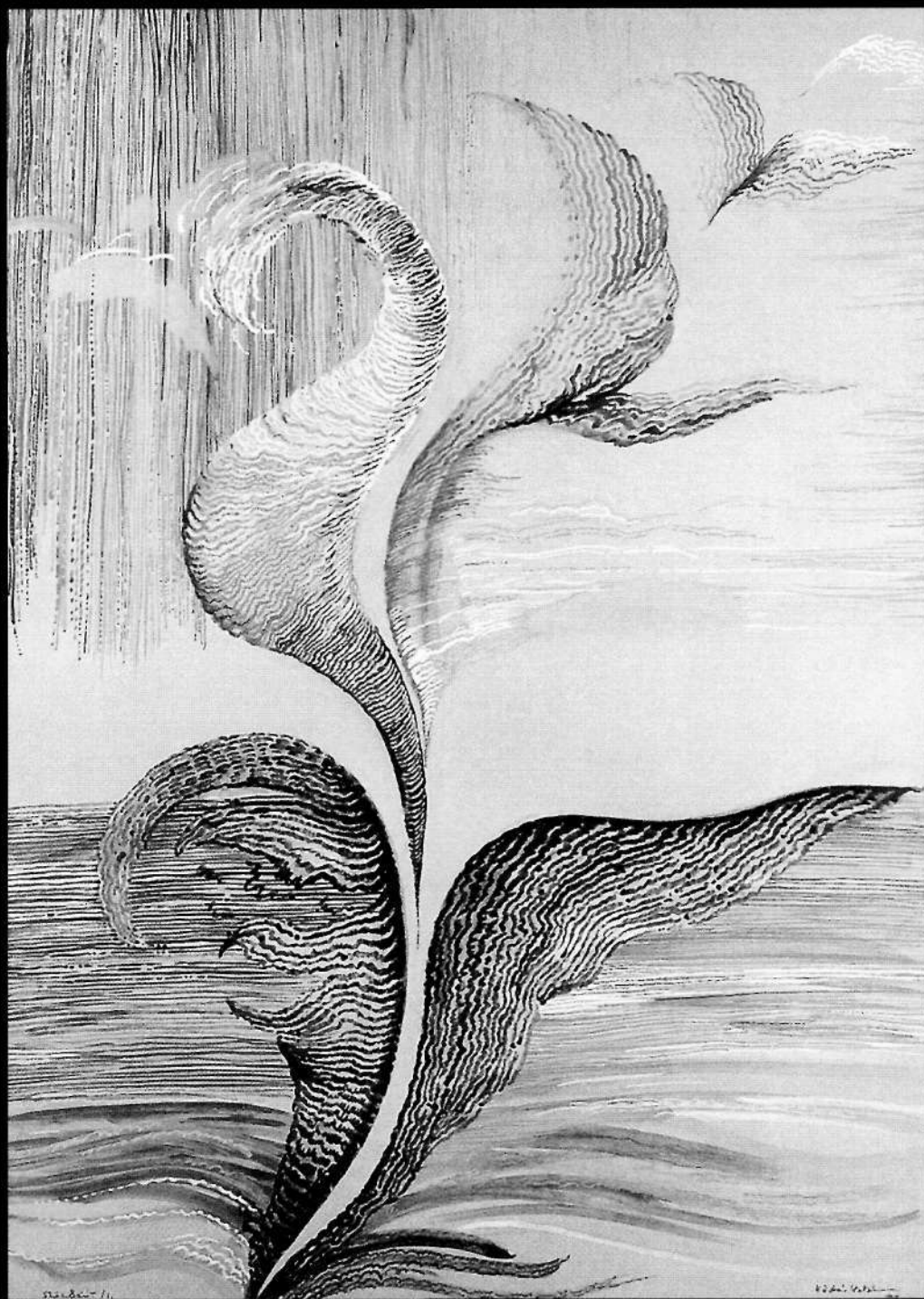
Kádár Katalin grafikáiról

Van-e a lírai léleknek, egyáltalán legbensőbb érzéseinknek *kiterjedése*? S ha igen, megragadható-e grafikai eszközökkel az az állapot, amiben az ember - vagyis a művész - *szemérmes szemérmertlenséggel* kénytelen vallani? A civil életben a bezárkózást segítő *titok-őrzést* sok minden (családi kapcsolat, kibeszélhetetlen múlt) körülbástyázhatja. Ám az alkotó, ha hű marad eszméihez: a vonalháló labirintusában is az igaz kimondása vezérli, éppenséggel a falak lebontásában találhatja meg az eszményi munkálkodást. Az önfeltárás gesztusában. Hogy a vállalt pőreség egyúttal - paradoxon - segítse a kiteljesedést.

Kádár Katalin önálló grafikai lapjain artisztikus jelbeszéd tudatosítja bennünk, hogy a személyére jellemző, áradó s egyszersmind vissza is fogott (néhánykor megcsendesülő) érzésvilág, jóllehet egyik alapját a romantika adja, nem irodalmias, nem beszélő jellegű. A művészt nem a *történet* érdekli, hanem a mögötte - benne? - fölsejlő érzések: a szerelem, az öröm, a gyász, a fájdalom, a magány, az elszakadás, s ha illuzórikus is, a természettel való „egyesülés” víz-föld-ég jelképrendszerében kinyilvánított harmóniája. A kevés öröm és humorról árulkodó élet-helyzet [*Nagyfröccs, kisfröccs* - 1993] - noha ez utóbbiban is a hullám föltarajlása adja a különleges alakzatokat - csak arra jó, hogy még fokozottabban lássuk a velük szemben álló, a lírai ént nemegyszer megejtő módon kivetítő érzések valódiságát.

A szenvedély, sokszor erotikára utaló motívumaival ott lobog a természetben - ebből a szempontból a nagy méretű akvarell, a *Hullámjáték* (1996) és a színtanyomat alapú, de kék ecsettel egyedivé borzolt *Örvény* (1995) ugyanazt a testiséget közvetíti, mint az 1994-es tenyérnyi tusrajz, a *Víz-vázlat III.* -, s a művésznek van ereje és bátorsága a tőle sem idegen, a lélek moccanását érzéshullámmá fokozó élményt megérzésként. Annyi báj és „víz-játékba” öltöztetett női (asszonyi) huncutság van ezekben a képszerkezetet feszítő, mert mindig fókuszban lévő mozzanatokban, hogy a grafikák ábrázolt valóságából - amelyben tárnak nyílnak és csukódnak - akarva-akaratlan egy átszellemült, a konkrét tárgyi világot épp az absztrakció által megemelő terepnumra lépünk.

Kádár Katalinnak az érzelmi töltésű, a vonalháló jelrendszerét - az apró, sűrű vonalakkól kikerekedő formákat - szimbólummá tevő földrész a sajátja. A begubóztatás és kinyílás, a süllyedés és emelkedés, a föld és az ég, a lélek legmélyéig hatoló dráma és a megfeszítettségéből való feloldódás - ezek azok az ellentétpárok, a grafikák jelentésvilágát megfejteni segítő kulcsszavak, amik a jobbra a természetből nyert *víz-hullám*-, *csiga(örvény)*-, *felhő*- s *ék-hasadék-alakzatok* segítségével, egy érzékeny tárgyi-szellemi világ kivetüléseként, megjelennek a grafikai lapo-

Kádár Katalin • Szökőkút I.

Kádár Katalin • Vihar

Kádár Katalin • Vizparti party

Kádár Katalin • Viharfelhők

Kádár Katalin • Ború

Kádár Katalin • Vizesés

kon. Némelykor a síkot csaknem teljesen kitöltve, máskor a lebegő motívumok, egymással csupán laza szövetségben álló formavariációk közötti fehér felületeket üresen hagyva. Az előbbire a már említett *Örvény*, az utóbbira talán az *Esőfelhők* (1995) a legjobb példa.

Alkotáslélektani rejtély, hogy a mély fájdalmak, bensőt is ugyancsak megrázó Tragédiák miért csak ily kevés művet hívtak elő. (Ennek oka alighanem a művész szemérmességéből következő, befelé nyelt fájdalom.) Amikor azonban az eruptív élmény grafikai megvalósulásként is helyet kért-követeit magának, döbbenetes lelki megrázkódtatásról tanúskodó lapok születtek. A *Hasíték* (1992) természeti környezetből kiemelkedő *meghasadt* sziklája jelképerejű tiltakozás, föltehetően az édesanya halálát gyászoló-megsirató grafika. Tusrajzként és rézkarcként is ugyanezt sugallja: a légyökereivel a mindenségbe kapaszkodó élő-holt természeti alakzatban, a belésűrült fájdalomon túl, ott a megtartó remény is. A *Vihar* (1995) című akvarell kék hullámtarajra csapódó - zuhanó feketéje, barna felhőkkel körítve, ugyancsak egy jól ismert természeti jelenség drámai földidézése. Azzal, hogy ilyen-né komponáltatott, föloldás is egyben, a lélek feszültségére gyógyír?

Kérdézetlen kérdések, hiszen Kádár Katalin grafikai - nagy méretű, vegyes technikával készült, kék-fehér tónusú kollázs-variációitól kezdve a legkisebb, leheletfinom ceruzarajzig (*Haiku*, 1998) - bizonyos tudatállapot termékei. Ugyanakkor az alkotó művészetét, mesterségbeli tudását, kompozíciós érzékét, megjelenítő képességét reprezentáló műtárgyak. Melyeket a hívóélmény nagy mértékben meghatároz, de kivitelezésükben a kéz játszik szerepet. A kézmivesség mint *életforma és létélmény*, mint kifejezőerő, s legfőképpen mint a művésznek biztonságot nyújtó technika. Csak ebben az - átváltozóképeség virtuozitását is magában foglaló - összetettségben lelhetünk magyarázatot világának sokszínűségére. Hiszen az összeütközések legdinamikusabbja, a rézkarcok és tusrajzok fekete-fehér drámai kontrasztja mellett ott van a grafikáit jellemző, szinte ökonomikus színvilág is. A lapok, ha az életművet tekintjük, kiegészítik egymást. A részben organikus, gyakran a díszítőművészetből is merítő formavilág a színes karton alapú akvarellek sajátja, ám nem lehet figyelmen kívül hagyni a karcolótű *hideg* következetességével létrehozott drámai kisgrafikákat. S az így készült művek sem teszik semmissé a nagy méretű szitanyomatok vízesés-tömbjeit, melyeket a lezuhanó fehér ár tesz izgalmassá. S akkor még nem említettett a szinte érzéki hatást keltő ceruzarajzok - *Eső* (1991), *Vízi vázlat* (1991-99), *Felhő leltár* (1991-99) - kompozíciós rendje, s nem a fehér mezőben vibráló szigetek mint megannyi érzéshullám egymást erősítő artisztikuma.

Hogyan tovább? A kérdés Kádár Katalint is foglalkoztatja. Leginkább azzal, hogy egy nagy - olaszországi és angliai - utazás fotóélményei (például, ha *Siena szökőkútját* nézzük, a reneszánsz életöröm) miként lehetnek - akár montázs-ként, akár grafikailag „megdolgozott” háttérként - egy életérzés autentikus kifejezői. Az újabb korszakban ezek köré fog épülni grafikai világa. Kétség nem fér hozzá, az igazi művész a boldogság-élmény eme formáját is kamatoztatni tudja.